

El cim de la muntanya

(ALDC, III, 705. El *cim* de la muntanya)

El 'punt més elevat d'una muntanya' coneix diversitat de significants, la majoria resultat d'una metàfora, directa o indirecta, relacionada amb 'cap, extrem'. *Cim* és la masculinització de *cima*, del llat. CYMA 'brot, tija tendra', que va passar a 'cimal, capdamunt d'un arbre'; el canvi de gènere va ser afavorit pels sinònims *som*, *cap*, *pic*; der. *cimerol* 83, 84, *cima* 159 (← cast.). *Punta* deriva de PUNCTA 'estocada, punxada amb arma blanca', part. de PUNGERE 'punyir', convertit després en 'extrem agut', amb el der. *puntal* 160 i el perifràstic *punt més alt* 119. *Cap*, del llat. CAPUT, o més aviat, de CAPUM, que, a més de 'cap de persona o animal', significava 'cim'; var. *cap de tot* 117, *cabo* 87 (← arag. o cast.), der. *cabe[θ]o* 139 (← arag. o cast.), *capoll* 150, 183, *cobolla* 166 (< *cabolla*); compostos *capdamunt* (var. *cap de món* 31, *cadamunt* 149, amb assimilació -bd->-d- pròpia del val.); *capcaramull*, *capcaracull*, *capcararull* 182, amb el segon element der. de CUCULLA 'caputxa de frare', modificat per impulsos expressius en *cugurull* 66, *curucull* 74, 82, *caracull* 77, 80, aquests dos amb dilació de l'oclusiva sorda i metàtesi; *cacaracull* 76, *cucurucull* 11. *Pic*, postverbal de *picar*, d'origen expressiu, amb la var. *pico* (← cast.), *picatxo* 189, *pica* 5. *Caramull* (var. *cremull* 145), deverbal de *caramullar* o d'origen preromà, és resultat d'una comparació amb 'porció d'una substància que

sobresurt d'un recipient en mesurar el gra'; l'alg. *paris* 'cim pla' 85, pres del sard, podria tenir una motivació semblant en el sentit d'anivellar la mesura (cf. sard *apparinare* 'igualar'). *Pla* 114, 122, 125, 149 al·ludeix a l'estructura plana del cim. Tenen a veure amb la idea de altura: *alt* 127, 190, *més alt* 135, 147, 162, 167, 178; *dalt* 44, 49, 63, 70-72, 95, 97, 115, 129, 188, *dalt de tot* 33, 124, 161, 180, *dalt del pla* 114, *dalt el serraló* 67; (a)damunt 82.

Tenen caràcter més local *colmo* 156, 157 (var. *cormo* 153, per igualació de líquides), del llat. CULMEN, i el cast.-arag. *cumbre* 165, 167, 188-190 (< llat. CULMINE); *cresta* 7, 87, 94, 115, 144, 187 (< llat. CRĪSTA), amb la imatge de la 'excrescència gal·linàcia'; *crenxa* 108 (var. *crinxo* 86), a partir de la 'ratlla del pentinat o dels seus sementers'; *crespell* 184, der. de *cresp* (< llat. CRĪSPUS 'arissat'), des de 'capa superficial'; *cóp* 186, femení de *copa* (< llat. CŪPPA), des de 'part superior d'un arbre' (cf. cast. *copa*); *molló* 143 (der. *mollonera* 178), der. de *MOTULONE, de MUTULUS 'cap de biga'.

Finalment la metonímia 'tot per la part' justifica *puig* 14, 42; *serra* 87 (der. *serrat* 19, *serral* 59, *serraló* 67); *turó* 29; *altiró* 181 (per a aquests mots, veg. mapa 442); *bony* 92. Són mots normatius *cim*, *pic*, *punta*, *capdamunt*, des del DG₁, 1932; *capcaramull*, des del DIEC₁, 1995.

